

Socialnämnden

Förutsättningar inför budget 2025 och fördelning av budget

Förslag till beslut

- Socialnämnden beslutar att godkänna förutsättningar och fördelning av budget 2025.

Sammanfattning

Bedömningen är att socialförvaltningen har möjlighet att nå en balans mellan behov och resurser 2025. Med tillskottet till LSS-verksamheten ser det ekonomiska läget betydligt bättre ut för 2025. Även om det fortfarande kommer att vara underskott för LSS-verksamheten så finns det ett visst överskott för äldreomsorgen, detta utifrån tillskott från resursfördelningsmodellen. Modellen utgår ifrån demografisk förändring med allt fler äldre gotlänningar. Dock kommer en central effektivisering på 1 procent, vilket motsvarar 70 mnkr, att fördelas ut på nämnderna. Det finns dock inget beslut om belopp per nämnd men för socialnämndens del rör det sig om en minskning av budgetramen med runt 15-18 mnkr. Detta försämrar förutsättningarna att nå ekonomisk balans. Beslut om slutlig budgetram för 2025 kommer att fattas av regionfullmäktige i februari 2025. Det är mycket olägligt att budgetprocessen är så försenad, det ger sämre förutsättningar att planera och styra verksamheten.

Resursfördelningsmodellen inom äldreomsorgen ger varje år ramtillskott utifrån ökat antal äldre personer på Gotland. Då det varit en försiktig ökning av insatser inom äldreomsorgen senaste åren och inte heller tillkommit några nya platser på särskilt boende, finns ett ekonomiskt utrymme i budgeten. Ett nytt särskilt boende med 60 platser i Klintehamn beräknas vara inflyttningsklart i slutet av 2025. Frågan är om budgeten räcker för att finansiera nya 60 platser.

För individ- och familjeomsorgen är bedömningen att det kan bli underskott 2025. Det finns utmaningar framåt som påverkar resultatet, till exempel osäkerhet kring behovet av försörjningsstöd och övriga insatser då Sverige är i en lågkonjunktur.

Det ekonomiska läget är också beroende på hur stort inflödet är, brukare med behov av insatser. För att bedöma framtida behov av insatser och kostnader görs årligen volymprognoser för de flesta verksamheter. Detta är också grunden för socialförvaltningens budgetarbete.

Avdelningarna måste arbeta vidare enligt de planer de har i syfte att nå en hållbar bemanning och även omställning till nya arbetssätt, då arbetskraften kommer att

minska framåt. Det är också viktigt att myndighetsavdelningen och individ- och familjeomsorgen fortsätter arbetet med att alltid ha kontroll över insatserna, främst placeringar.

Förutom ekonomin så är förvaltningens största utmaning att trygga kompetensförsörjningen framåt och öka frisknärvaron. Det finns också flera nya lagförslag som kan påverka socialförvaltningens verksamheter, till exempel ny socialtjänstlag och förändringar i LSS-lagstiftningen.

Inom Region Gotland finns ett förslag på höjd friskvårdsersättning, 3 000 kronor per medarbetare och år samt en friskvårdstimme per vecka. Kostnaden för detta kan bli över 4 mnkr, tanken är dock att sjukfrånvaron ska minska. Under 2025 kommer applikationsplattformen Microsoft 365 att ersätta nuvarande Microsoft office 2016 och detta kommer förvaltningarna att få bekosta. För socialförvaltningens del kan detta öka kostnaderna med mellan 3,5 till 4,5 mnkr per år. Allt detta sammantaget kommer att öka nettokostnaden för socialförvaltningen.

Osäkerheten kring statsbidrag påverkar dessvärre förvaltningens möjligheter att planera och utveckla verksamheten framåt.

Förutsättningar per verksamhet

Äldreomsorg

Varje år ökar antalet äldre personer på Gotland, vilket ger ökat behov av insatser från socialförvaltningen. För att kunna finansiera ökningen finns en central resursfördelningsmodell baserad på demografiska förändringar. Modellen ger tillskott till socialnämndens budget för äldreomsorgen när antalet äldre ökar. För 2025 tillkommer 27,2 mnkr men samtidigt kan tillskottet komma att reduceras med anledning av centralt beslut om effektivisering. Bedömningen är att ekonomin för äldreomsorgen kan vara i balans 2025 men det finns risk för att budgeten inte räcker för att finansiera verksamheten framåt när behoven ökar.

För närvarande klarar förvaltningen att verkställa insatsen särskilt boende. Med tanke på befolkningsutvecklingen med allt fler äldre kommer det att behövas fler platser framåt, frågan är bara när behovet uppstår. En prognos finns i förvaltningens bostadsförsörjningsplan. I slutet av 2025 är det nya särskilda boendet i Klintehamn klar och socialförvaltningen har då tillgång till 60 nya platser. Kostnaden för ökade behov, och utökningen av platser, ska kunna finansieras med tillskott från resursfördelningsmodellen. Dock om tillskottet reduceras finns risk att det inte finns tillräckligt med budgetmedel för att öppna ett nytt särskilt boende med 60 platser.

För närvarande är det bara en svag ökning av beviljade hemtjänststimmar, men volymen bedöms öka de närmaste åren då antalet äldre personer ökar. Kostnaderna för dessa volymökningar täcks av tillskottet från resursfördelningsmodellen.

Den stora utmaningen, förutom ekonomin, är kompetensförsörjning, det är brist på medarbetare. För att kunna fortsätta att ge brukare insatser med rätt kvalitet måste verksamheterna se på nya arbetssätt. Att införa nya arbetssätt är oftast förenat med initiala kostnader, hittills har verksamheterna delvis kunnat finansiera detta med statsbidrag. Nya arbetssätt handlar till exempel om att använda läkemedelsautomater och planeringsverktyg på rätt sätt. Nya arbetssätt är också grundläggande vad gäller hållbar bemanning och framtida kompetensförsörjning.

Hemsjukvården har en ekonomi i balans, tack vare statsbidrag. Utan statsbidrag behöver verksamheten minska antalet medarbetare, se över arbetssätt och

bemannning, vilket påverka möjligheten att genomföra hemsjukvårdens uppdrag. Framåt är farhågan att allt fler arbetsuppgifter flyttas över från hälso- och sjukvården, utan full finansiering.

LSS-verksamhet

LSS-verksamheten är underfinansierad dock ger budgettillskottet på 40 mnkr betydligt bättre förutsättningar. Tillskottet är välbehövligt men inte tillräckligt, det behövs mer i tillskott för att få en ekonomi i balans. Verksamheten bedrivs med mycket låga kostnaderna nationellt sett samtidigt som det är stora underskott mot budget. Med det låga kostnadsläget och den ekonomiska obalansen är risken att kvaliteten påverkas negativt. Den ökade budgetramen ska främst användas till att finansiera driften av bostad med särskild service samt korttidsboende i egen regi, samt köp av platser på bostad med särskild service. Till varje budgetberedning begär socialnämnden ökad budgetram för att kunna finansiera verksamheten.

Kostnaderna har ökat rejält under 2024 då det äntligen tillkommit platser inom bostad med särskild service LSS. Tidigare har det varit brist och beslut om insats har inte kunnat verkställas. Eftersom LSS är en rättighetslagstiftning så ska insatserna utföras, även om det inte finns finansiering.

Individ- och familjeomsorgen

För individ- och familjeomsorgen förutspås flera utmaningar under 2025 som påverkar budgeten. Normbrytande beteenden och kriminalitet bland barn och unga ökar och tenderar att börja i allt yngre åldrar. I samarbete med polis och skola har individ- och familjeomsorgen utvecklat ett brottsförebyggande arbete genom sociala insatsgrupper (SIG). För socialtjänstens del innebär arbetssättet en utökning av tjänster i form av SIG-samordnare och en särskilt kvalificerad kontaktperson. Utöver detta krävs det nya arbetssätt, kompetensutveckling och omfördelning av arbetsuppgifter för att kunna få gott genomslag av modellen. För detta arbete har avdelningen erhållit ett ramtillskott på två miljoner kronor.

Den 1 april 2024 trädde en ny lag i kraft som kräver ett separat beslut för barns vistelse i skyddat boende. Dygnskostnad har ökat för de placerade barnen utifrån lagstiftningen. För att möta detta har avdelningen erhållit ett ramtillskott på två miljoner kronor.

Riksnormen för försörjningsstödet har höjts liksom nationell ersättning till familjehem, detta ger fortsatt ökade kostnader på flera miljoner kronor för verksamheten. Framtida behov av försörjningsstöd är osäkert. Den ekonomiska konjunkturen påverkar, och förlängningen av massflyktsdirektivet innebär att fler personer från Ukraina nu uppfyller kraven för folkbokföring i Sverige. Detta medför att fler kan ansöka om försörjningsstöd. Behovet av beroendevård är fortsatt högt och leder till höga kostnader.

Nya målgrupper har identifieras och det är personer som är i behov av skydd utifrån exempelvis hot, utpressning och gängkriminalitet. För att möta denna målgrupp kommer kompetensutveckling och resurser samt samverkansformer krävas.

Statsbidrag 2025

För 2025 befaras att socialförvaltningen får lägre statsbidrag än 2024, det råder osäkerhet kring statsbidragen och hur stora belopp det rör sig om. Främst gäller det statsbidraget för god och nära vård som 2024 uppgick till 4,6 mnkr. Det stora statsbidraget för stärkt äldreomsorg fortsätter även framåt, det har de senaste åren uppgått till 30 mnkr. Bidraget har främst använts till utbildningssatsningar och

tjänster inom vård och omsorg, till exempel stödsjuksköterskor och basårssjuksköterskor.

Statsbidraget för äldreomsorgslyftet fortsätter även 2025 med cirka 12 mnkr. Det avser ersättning för löner för de medarbetare som kompetensutvecklas på befintlig tjänst. Kompetenshöjning och ökad frisknärvaro är det absolut viktigaste socialförvaltningen arbetar med just nu. Statsbidraget täcker inte övriga kostnader så som administration och eventuella köp av utbildningar, därför måste också andra statsbidrag användas.

Budgetram 2025 och fördelning av tillskott

Bedömningen är att det finns möjlighet att nå en ekonomi i balans 2025. Förvaltningens verksamheter har ett tydligt fokus på återhållsamhet, effektivisering och god beredskap för förändringar. Arbetet är främst inriktat på schemaläggning och bemanning, och det ska vara starkt fokus på att kartlägga behovet och bemanna efter behovet.

Budgetramen för 2025 ökas med 130,4 mnkr vilket är en ökning med 7,7 procent (exklusive eventuell besparing). För löneökningar tillförs 31,3 mnkr och 27,2 mnkr tillförs enligt resursfördelningsmodell omsorg för ökat antal äldre personer. Samtidigt befaras en besparing som då kommer att reducerad tillskottet. Tillskottet från resursfördelningsmodellen (exklusive eventuell central besparing) fördelas preliminärt enligt följande:

- 23,4 mnkr till myndighetsavdelningen för volymökning inom äldreomsorgen
- 2,6 mnkr till hemsjukvården för ökade kostnader för hjälpmedel, ökad hyra ny lokal Visborg samt en tjänst som fysioterapeut till särskilt boende.
- 1,2 mnkr till förvaltningen centralt för förstärkt ledarskap inom äldreomsorgen.

För indexuppräknning av externa avtal tillförs 21 mnkr. De externa avtalen avser framför allt köp av platser på särskilt boende för äldre, hemtjänst samt placeringar inom LSS och individ- och familjeomsorgen.

Socialnämnden äskade 65 mnkr för LSS-verksamheten och får ett tillskott på 40 mnkr, vilket ger betydligt bättre förutsättningar för verksamheten. Tillskottet går främst till myndighetsavdelningen för att höja ersättningen internt till bostad med särskild service., korttidsboende samt för att i högre grad finansiera köp av externa platser.

För satsning på social insatsgrupp, SIG, tillförs 2 mnkr till individ- och familjeomsorgen. De får också 2 mnkr för att täcka ökade kostnader för skyddat boende utifrån förändrad lagstiftning.

För justering av interna priser tillförs 7 mnkr vilket främst avser ökade kostnader för hyror och måltider.

Resursfördelningsmodellen ger tillskott till socialnämndens budget för äldreomsorgen när antalet äldre ökar. För 2025 tillkommer 27,2 mnkr men samtidigt kan tillskottet komma att reduceras med anledning av centralt beslut om effektivisering. Av beslutad effektivisering för regionen på 70 mnkr är förslaget att socialnämndens del blir runt 15 till 18 mnkr. Bedömningen är att ekonomin för äldreomsorgen kan vara i balans 2025 men det finns risk för att budgeten inte räcker för att finansiera verksamheten framåt när behoven ökar.

Budgetram 2025

Budgetram socialnämnden, tkr	2025
Justerad driftbudgetram 2024	1 699 167
Personalkostnadsuppräknig 3,1%	31 257
Resursfördelningsmodell äldreomsorg	27 174
Effektivisering	
Indexuppräknig externa avtal	21 000
Tillskott LSS	40 000
Tillskott IFO SIG och skyddat boende	4 000
Förändring lokalkostnader	4 712
Förändring interna kostnader TKF	533
Förändring interna kostnader RSF	1 694
Övrig justering internränta förändrad	75
Budgetram 2025	1 829 612
Skillnad mot föregående år	130 445
%-ökning	7,7%

Ersättningar till utförare

Ersättningarna till de flesta privata utförare, utom utförare enligt LOV, räknas upp enligt avtal och uppräknigen baseras på OPI (omsorgsprisindex). Ersättningar till utförare inom LOV hemtjänst höjs med 3,1 procent för brukare i tätort, 8 procent i landsbygd och för brukare i landsbygd extra med 11 procent. Ersättningen till utförare inom LOV daglig verksamhet LSS höjs med 3,1procent.

Fördelning av budgetram

Fördelning av budgetram per verksamhet

Nedan visas fördelning av budgetram per verksamhet, oavsett avdelning. Förändringen för vård och omsorg enligt SoL avser främst tillskott från resursfördelningsmodellen och förändringen för LSS-verksamheten avser budgettillskott. I övrigt avser förändringar mot föregående års budgetramar främst tillskott av medel för löneökningar, externa avtal samt interna priser.

Verksamhet (tkr)	Budget 2025	Budget 2024
11 Nämnd- och styrelseverksamhet	2 404	2 729
14 Nämndadministration	1 541	1 472
51 Gemensamt SOF	43 702	41 696
52 Vård och omsorg enl SoL	1 084 150	1 019 941
53 Insatser enligt LSS	353 596	301 654
54 Individ och familjeomsorg	298 228	286 701
55 Handläggning	35 310	34 128
59 Bostadspolitiska frågor	9 680	9 645
61 Flyktningmottagning	0	0
62 Arbetsmarknadsåtgärder	1 000	1 200
Total budgetram	1 829 612	1 699 167

Fördelning av budgetram per avdelning

Stora delar av förvaltningens verksamhet inom SoL och LSS utförs som beställarutförarmodell varför största delen av budgeten finns hos beställaren, det vill säga myndighetsavdelningen. Utförarna har ingen budgetram för vissa verksamheter, till exempel för särskilt boende och hemtjänst dag/kväll, utan ersätts från myndighetsavdelningen utifrån volym, till exempel vårddygn och hemtjänsttimmar.

Nedan visas budgetramen fördelad på avdelning, oavsett vilken verksamhet det rör. Budget för avdelningen särskilt boende avser korttidsenheten och budgeten för avdelningen hemtjänst avser hemtjänst natt. I övrigt har dessa avdelningar ersättningsmodeller med ersättning per vårddygn eller hemtjänsttimme.

Förändringar mot föregående års budgetramar avser tillskott av medel för resursfördelningsmodell äldreomsorg, LSS, SIG, skyddat boende samt löneökningar, externa avtal och interna priser.

Budget per organisation, tkr	Budget 2025	Budget 2024
Socialförvaltningen, gemensamt	40 042	29 796
Myndighetsavdelning	1 272 812	1 164 321
Särskilt boende	59 133	53 764
Hemtjänst	43 306	42 077
Omsorg om personer m funktionsnedsättning	30 668	27 870
Hemsjukvård	74 169	69 363
Individ- och familjeomsorg	299 228	287 901
Kvalitets- och utvecklingsavdelningen	0	14 263
HR-avdelning	10 254	9 812
Totalt socialförvaltningen	1 829 612	1 699 167

Kvalitets- och utvecklingsavdelningen upphör från och med 2025 och största delen övergår till en kvalitetsenhet centralt inom socialförvaltningen. Dagverksamheten flyttas över till särskilt boende och anförmyndat flyttas till myndighetsavdelningen.

Fördelning av budgetram på intäkter och kostnader

Konto, tkr	Budget 2025	Budget 2024
INTÄKTER	987 092	984 342
KOSTNADER	-2 816 704	-2 683 509
4 Bidrag entreprenad utrustning mm	-1 489 904	-1 403 485
5 Kostnader för arbetskraft	-1 064 834	-1 008 331
6 Lokaler energi material mm	-166 329	-144 267
7 Övriga verksamhetskostnad	-95 576	-127 425
8 Finansiell intäkt/kostnad	-60	-3
Summa	-1 829 612	-1 699 167

Investeringsbudget

Investeringsbudgeten för 2025 uppgår totalt till 73 mnkr. Detta avser ett nytt äldreboende i Klintehamn 65 mnkr (totalt 165 mnkr). Budgeten innefattar också verksamhetsanpassning och utrustning 5 mnkr samt 3 mnkr för investeringar i välfärdsteknik.

Projekt	Investeringsbudget, tkr	2025	2026
26006	Pott verksamhetsanpassning och utrustning	5 000	5 000
26006	Pott välfärdsteknik	3 000	3 000
26007	Äldreboende Klintehamn	65 000	0
	Totalt socialförvaltningen	73 000	8 000

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse förutsättningar inför budget 2025 och fördelning av budgetram daterad 2024-12-02

Socialförvaltningen

Marica Gardell
Socialdirektör

Skickas till

RS registrator
RSF ekonomi och styrning
SOF Anna-Lena Gutedal, ekonomichef